

Anja Bekemeier
Krista Häkkinen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2024

AVOIMEN KOHTAAMISPAIKAN JA PERHEKESKUKSEN YHTEISTYÖN TUTKIMINEN

**Lapsen Kengissä ry, Varkauden Perheentalo ja Poh-
jois-Savon hyvinvointialueen Eteläinen Perhekeskus**

TIIVISTELMÄ

Anja Bekemeier

Krista Häkkinen

Eteläisen perhekeskuksen ja Varkauden Perheentalon yhteistyön tutkiminen

41 sivua, 2 liitettä

Syksy, 2024

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia kolmannen sektorin toimijan, Lapsen Kengissä ry, Varkauden Perheentalon ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen eteläisen perhekeskuksen välistä yhteistyötä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa tämänhetkisestä yhteistyöstä ja haasteista sekä selvittää, minkälaisesta yhteistyöstä ja palveluista lapsiperheet hyötyisivät parhaiten.

Aineistossa käsiteltiin aihetta eteläisen perhekeskuksen työntekijöiden sekä kolmannen sektorin toimijan työntekijöiden kokemuksiin perustuvasta näkökulmasta. Aineisto kerättiin haastatteleamalla kymmentä henkilöä etäyhteyden avulla. Haastatteluiden avulla halusimme selvittää, mikä yhteistyön tilanne on tällä hetkellä, millaisia kehittämisideoita haastateltavilla on ja miten lapsiperheet hyötyisivät yhteistyöstä parhaiten. Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen tutkimus, ja haastattelujen analyysissä käytettiin teemoittelua ja värikoodausta. Litteroidusta haastatteluaineistosta nousi neljä pääteemaa; yhteistyö, kehittäminen, haasteet ja lapsiperheet. Jokaiselle teemalle määritettiin oma väri.

Tuloksista selvisi, että Perheentalon ja eri yhteistyökumppaneiden yhteistyön tilanne on melko hyvä, mutta se voisi olla tiiviimpää ja säännöllisempää. Kaikki haastateltavat olivat samaa mieltä siitä, että yhteistyötä pitäisi kehittää. Yhtenäisesti toivottiin säännöllistä yhteydenpitoa ja tapaamisia, joissa suunniteltaisiin yhteisiä tapahtumia ja tilaisuuksia. Kun yhteistyö on toimivaa, lapsiperheet saavat ohjausta ja neuvontaa, ja heitä voidaan helpommin ohjata eri avun ja tuen piiriin. Toimiva yhteistyö parantaa myös työntekijän työhyvinvointia, jonka myötä hän voi paremmin olla perheiden tukena.

Asiasanat: laadullinen tutkimus, lapsiperheet, monitoimijainen yhteistyö

ABSTRACT

Anja Bekemeier

Krista Häkkinen

Exploring the collaboration between the Southern Family Center and Perheentalo Varkaus

41 Pages and 2 appendices

Autumn, 2024

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

The aim of the thesis was to survey the collaboration between the third sector operator Lapsen Kengissä ry. (registered association), Perheentalo Varkaus and the Southern Family Centre of North-Savo wellbeing services county. Moreover, to produce information about the current collaboration and challenges, and to find out what kind of cooperation and services the families with children would benefit from the most. The topic was approached through the perspective of the employees and supervisors of Southern Family Centre and the personnel of the third sector party, Perheentalo Varkaus and based on their experiences.

The material was collected by interviewing ten people by using the remote connection. Interviews focused on finding out the current situation of the cooperation, what kind of development ideas they have and how families with children would benefit the most from the cooperation. The research method was a qualitative study. Interviews were analysed by Thematic analysis using theming and colour coding. Four themes emerged were identified from the text, cooperation, development, challenges and families with children.

The results showed that the situation of cooperation is quite good between Perheentalo and the various parties, but it could be closer and more regular. In addition, all the interviewed people agreed on that the cooperation should be developed. Unanimously was hoped for regular contact and meetings where to plan the joint events and occasions together. When cooperation is functional, families with children receive guidance and counselling, and they can be more easily directed to different help and support. Effective cooperation also improves the well-being of employees at work, and in this way to support families better.

Keywords: Qualitative research, families with children, multifunctional cooperation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 MONIALAINEN YHTEISTYÖ	5
2.1 Perhekeskus ja avoin kohtaamispaikka	6
2.2 Monitoimijainen yhteistyö ja verkostotyö	7
3 KEHITTÄMISTOIMINTA	9
3.1 Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma	9
3.2 Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön toteutuminen	10
3.3 Perhekeskuskehittämisen toiminta	11
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	12
5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA YHTEISTYÖKUMPPANIT	13
5.1 Lapsen Kengissä ry, Varkauden Perheentalo	13
5.2 Pohjois-Savon hyvinvointialue ja eteläinen perhekeskus	14
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
6.1 Perehtyminen Perheentalon toimintaympäristöön	17
6.2 Haastatteluiden toteutus	17
6.3 Haastattelukysymykset ja niiden analysointi	19
7 TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU	21
7.1 Yhteistyö	21
7.2 Kehittäminen	24
7.3 Yhteistyön tarjoama tuki lapsiperheille	25
7.4 Tulosten vertailu	27
8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	28
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
LÄHTEET	33
LIITE 1. Kysymykset	38

LIITE 2. Haastattelukutsu.....	39
--------------------------------	----

1 JOHDANTO

Yhteistyö hyvinvointialueiden ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tarjoavien toimijoiden välillä on uutta, koska hyvinvointialueet on otettu käyttöön vasta vuoden 2023 alussa. Rakenteelliset muutokset kunnissa uudistuivat valtavasti, ja tämän vuoksi yhteistyökumppanuuksia on jouduttu rakentamaan uudelleen ja etsimään uusia toimijoita yhteistyön parantamiseksi. Yhteistyö eri toimijoiden välillä on heikentynyt, koska henkilökunta on vaihtunut usein. (Kuntaliitto, 2023b.)

Opinnäytetyömme tutkii Lapsen Kengissä ry, Varkauden Perheentalon ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen eteläisen perhekeskuksen välistä yhteistyötä. Pohjois-Savon hyvinvointialue on eteläisen perhekeskuksen vastuuorganisaatio. Opinnäytetyön tutkimusaihe on yhteistyökumppanimme Varkauden Perheentalon toiveesta kehitelty. Hyvinvointialueiden suurten rakennemuutosten vuoksi eri sosiaalialan toimipaikkoja on yhdistetty, ja palvelut ovat siirtyneet isompiin kaupunkeihin. Perheet tarvitsevat tänä päivänä paljon enemmän tukea ja vertaistukea kuin aikaisemmin, ja matalan kynnyksen kohtaamispaikan avulla avun pyytäminen ja saaminen voi olla helpompaa.

Aihe on ajankohtainen ja kiinnostava hyvinvointialueiden muutosten vuoksi, koska organisaatiomuutokset ovat heikentäneet yhteistyötä. Tulevaisuutta ajatellen opinnäytetyö auttaa eteläisen perhekeskuksen palveluverkoston yhteistyökumppanuuksien kehittämistä, parantaa osaltaan palveluiden laatua ja auttaa perheitä tarpeiden mukaisessa ja oikea-aikaisessa tuen saamisessa huomioiden myös kolmannen sektorin tarjoamat yhteistyömahdollisuudet.

Opinnäytetyömme tuottaa tietoa Varkauden Perheentalon ja eri organisaatioiden välisestä yhteistyöstä ja siitä, millaista yhteistyö on tällä hetkellä, ja millaisia muutoksia siihen toivottaisiin. Tutkimus avaa Perheentalolle uusia mahdollisuuksia löytää yhteistyökumppaneita, sekä kehittää yhteistyötä ja sen myötä antaa perheille ajantasaista tietoa palveluiden saavuttamiseksi ja saatavuuden helpottamiseksi. Työelämäkumppaneinamme ovat Lapsen Kengissä ry, asiantuntijana

Pohjois-Savon hyvinvointialueen Sosiaalipalveluiden tutkimuskeskuksen tutkimuspäällikkö. Toteutimme keväällä 2024 haastatteluja Perheentalon työntekijöille ja heidän yhteistyökumppaneilleen.

2 MONIALAINEN YHTEISTYÖ

Sosiaali- ja terveysalan uudistuksien myötä monialainen yhteistyö ja toiminta eri organisaatioiden välillä on ajankohtainen aihe. Yhteistyön onnistumiseksi rakenteita ja prosesseja on kyettävä kehittämään, sekä yhteensovittamaan erilaisia palveluita. Monialainen yhteistyö vie aikaa ja resursseja, jotka vaativat sitoutumista sekä motivaatiota kehittyä ja oppia. Nämä haasteet luovat paineita ammatillisille ja johtohenkilöille sekä koko monialaiseen yhteistyöhön. Asiakaslähtöinen näkökulma puoltaa järjestötoiminnan ja kolmannen sektorin vapaaehtoistyön yhteensovittamista palvelukokonaisuuksiin. (Lawila, 2021.)

Vuoden 2023 alusta tuli voimaan sosiaali- ja terveysalan uudistus, joka muutti palveluiden rakenteet täysin. Tästä aiheutui rakenteellisia muutoksia, joiden myötä eri yksiköitä liitettiin yhteen. Toisinaan uuden yhteistyön rakentaminen ja erilaisten toimintatapojen yhteensovittaminen on ollut haasteellista. Esimerkiksi Varkauden kunnan sosiaalipalvelut siirtyivät Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestettäväksi ja moni hallinnollinen tehtävä siirtyi Varkaudesta Kuopioon. (Varkaus, 2024.) Nämä muutokset ovat vaikuttaneet Varkauden Perheentalon yhteistyökumppanuuksiin. Opinnäytetyömme auttaakin luomaan uudelleen sujuvaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta eri organisaatioiden välille.

Hyvinvointialueilla ja kunnilla on yhteisiä tavoitteita, kuten hyvinvoinnin edistäminen, alueen elinvoimaisuuden rakentaminen ja alueen taloudellinen vastuu. Yhteistyötä tarvitaan ja yhteisiä toimintatapoja pitää kehittää, jolloin puhutaan hyvinvointialueiden ja kuntien välisistä yhdyspinnoista. Laki määrittelee hyvinvointialueiden ja kuntien välisestä yhteistyöstä niin, että niiden täytyy keskustella

asukkaiden tarvitsemista palveluista, yhteistyön sujuvuudesta, tavoitteista, toimintamalleista ja yhteistyön tiedottamisen sujuvuudesta. (L 611/2021 14. §.)

Vastuu sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä siirtyi hyvinvointialueille 1.1.2023, kun aikaisemmin palveluista vastasivat kunnat. Hyvinvointialueita on 21, ja ne ovat itsehallinnollisia alueita. Valtiovarainministeriö seuraa hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta, sekä varmistaa, että itsehallinto huomioidaan hyvinvointialueita koskevissa lakiuudistuksissa. (Valtiovarainministeriö, i.a.)

2.1 Perhekeskus ja avoin kohtaamispaikka

Perhekeskus on yhtenäinen verkosto, joka tarjoaa tukea ja apua sekä vastaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tarpeista. Se tarjoaa vertaistukea, kasvua ja kehitystä tukevaa toimintaa sekä edistää monitoimijaista yhteistyötä. Perhekeskus on monialainen kokonaisuus, johon kuuluvat perheiden sosiaali- ja terveyspalvelut, nuorten opiskeluhoito, järjestöjen ja seurakuntien toiminta, varhaiskasvatuspalvelut, perusopetus ja nuorisopalvelut, avoimet kohtaamispaikat, kuntien terveyttä ja hyvinvointia edistävät palvelut sekä erityis- ja vaativan tason palvelut. Perhekeskuksia on jokaisella hyvinvointialueella, ja niiden toimintaa kehitetään jatkuvasti. Perhekeskus voi toimia fyysisessä toimipisteessä tai sähköisenä palveluna. (THL, 2023b.)

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) on kehittänyt perhekeskustoimintaa laajasti viime vuosina. Toiminnan kehittämisellä pystytään edistämään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia, ehkäisemään ongelmien syntymistä ja panostamaan varhaiseen tukeen. Toiminnan avulla pystytään vähentämään lasten, nuorten ja perheiden eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. (Hastrup ym., 2021a.) Jotta perhekeskuksen ja kolmannen sektorin yhteistyö voisi koota yhteen useita ammattilaisia ja osaamista, on rakenteiden ja käytäntöjen oltava toimivia yhteistyön sujumiseksi (Hastrup ym., 2016 s. 20).

Lapsiperheiden avoin kohtaamispaikka on jokin tila, johon ihmiset voivat kokoontua ja tavata toisiaan. Kohtaamispaikkojen ylläpitäjiä ja rahoittajia ovat usein

kunnat, järjestöt tai seurakunnat. Kohtaamispaikoissa järjestetään muun muassa vertaistukitoimintaa, tapahtumia, teemailtoja, leikki- ja varhaiskasvatustoimintaa, tietoa, ohjausta ja neuvontaa. (THL, 2023c.) Vuonna 2021 Suomessa oli kohtaamispaikkoja 474 ja suunnitteilla 37 uutta paikkaa (Hastrup ym., 2021b). Varkauden Perheentalo on kolmannen sektorin ylläpitämä kohtaamispaikka, jonka toimintaa ylläpitää Lapsen Kengissä ry, ja sitä rahoitetaan STEAn ja Varkauden kaupungin tuella (Lapsen Kengissä ry, i.a.).

Avoimen kohtaamispaikan toiminta on perheille vapaaehtoista ja pääsääntöisesti maksutonta. Perheet voivat osallistua toimintaan omien toiveiden ja tarpeidensa mukaisesti. Kohtaamispaikassa on tarjolla vertaistukea, tietoa, opastusta ja ohjaamista perhe-elämään liittyviin kysymyksiin, esimerkiksi vanhemmuuteen tai lapsen eri kehitysvaiheisiin liittyviin kysymyksiin ja ongelmakohtiin. Kohtaamispaikassa lapsi voi leikkiä toisten lasten kanssa, ja osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan. Avoimessa kohtaamispaikassa lapsen kanssa toimivat omat huoltajat sekä kohtaamispaikan henkilöstö, varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Perhekeskusten alaisuudessa toimivien kohtaamispaikkojen yhteistyökumppaneiden palvelut ovat hyvin laaja-alaisia, palveluita on muun muassa äitiys- ja lastenneuvolan, hammashoidon, perhetyön ja -neuvonnan, kuntoutuksen ja kotipalveluiden piiristä. (Kekkonen & Lindberg, 2019.)

2.2 Monitoimijainen yhteistyö ja verkostotyö

Monitoimijuus tarkoittaa julkisen, yksityisen, kolmannen sektorin ja kansalaisten välistä yhteistä toimintaa. Yhteistyö voi olla kehittämistä, tutkimista tai jonkin uuden keksimistä. (SotePeda 24/7, 2019.) Monitoimijuus on harvemmin käytetty sana kuin moniammatillisuus tai monialainen yhteistyö. Moniammatillisuudella tarkoitetaan eri ammattiryhmien yhteistyötä ja monialaisuus eri alojen yhteistyötä. Moniammatillisuutta ja monialaisuutta käytetään usein synonyymeinä. (Holmroos, 2020, s.8.)

Monialaisuuteen ja moniammatillisuuteen pyritään kehittää ammattilaisia, jotka osaavat ja oppivat kohtaamaan laajaa tukea tarvitsevia asiakkaita.

Asiakkuus voi ylittää asiakkaan lähiomaisiin, jotka taas voivat olla ammattilaisten tukena ja apuna hoidossa. Monialaisen ja -ammattillisen yhteistyön edellytyksenä on oman alan osaaminen, sitoutuminen, tasa-arvoinen ja kunnioittava vuorovaikutus. Tavoitteena yhteistyössä on kehittää työyhteisöjä ammatillisia rajoja luovasti rikkoen ja ylittäen. (Tiilikka ym., 2018, s. 7.)

Verkostotyö on eri ammattilaisten ja organisaatioiden välistä yhteistyötä, jossa kaikilla pitäisi olla yhteiset toimintaperiaatteet ja tavoitteet. Se antaa mahdollisuuden jakaa omaa tietoa ja osaamista ja saada tietoa toisilta. Verkostotyössä tarvitaan avoimuutta ja luottamusta, joustavuutta ja kykyä tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa. (Valtiolla.fi, i.a.)

Verkostoyhteistyö on yleistynyt viime vuosina, mutta tutkimuksen (Helgesen & Ramsdal, 2022) mukaan siinä on vielä paljon opittavaa ja kehitettävää. Norjasakin käynnistettiin vuonna 2012 verkostoyhteistyötä ennaltaehkäisevän tuen saamiseksi haavoittuvassa asemassa oleville lapsille. Verkostoyhteistyötä varten perustettuun digitaaliseen työtilaan liittyivät koulut, päiväkodit, kouluterveydenhuolto-, koulutus- ja lastensuojelupalvelut. Tavoitteena oli jakaa tietoa digitaalisen työtilan kautta kaikkien yhteistyötahojen kesken. Helgesenin ja Ramsdalin (2022) mukaan työtila ei vastannut tarpeeseen eikä tuottanut toivottua tulosta. Ongelmiksi mainittiin erityisesti dokumentoinnin sujuvuus ja luotettavuus. Toimivien työkalujen kehittäminen verkostoyhteistyön tueksi olisi siis tärkeää.

Yhteiskunnan ja eri hyvinvointialojen tutkimukset ovatkin osoittaneet, että yhteistyötä tekevien organisaatioiden yhteinen hallinta on tärkeää, heillä täytyy olla yhteinen etu ja tavoite, kaikkien täytyy olla motivoituneita yhteiseen tekemiseen ja jäsenten välillä pitää olla luottamusta tai sitä pitää pyrkiä rakentamaan. (Widmark ym., 2011.)

3 KEHITTÄMISTOIMINTA

Yhteistyön kehittäminen on kaikkien etu, ja jokainen toimija voi hyötyä siitä. Yhteistyön kehittämisen lähtökohtana on luottamus, arvostus ja avoimuus toisia toimijoita kohtaan. Yhteistyön kehittäminen täytyy kokea tärkeäksi ja sen täytyy olla innostavaa, jotta siihen halutaan käyttää aikaa ja voimavaroja. Kun kehittäminen koetaan yhteiseksi tavoitteeksi, se parantaa työhyvinvointia ja parantaa ilmapiiriä yhteistyökumppaneiden välillä. Eri toimijoiden yhteistyön kehittämisen avulla voidaan työtaakkaa ja työn kuormitusta jakaa eri tahoille, mikä parantaa työntekijöiden jaksamista työssään. (Työterveyslaitos, i.a.)

3.1 Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

Hallituskaudella 2016–2019 perustettiin Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE), jossa tavoitteena on kehittää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja varhaista tukemista, pysäyttää eriarvoisuuden kehitys sekä taata ennaltaehkäisevien ja korjaavien palveluiden laatu, oikea-aikaisuus ja saatavuus. Muutosohjelman periaatteita ovat lapsen oikeudet, voimavarojen vahvistaminen, lapsi- ja perhelähtöisyys ja perheiden monimuotoisuus. Ohjelmaa jatketaan edelleen, ja nykyisin ohjelmaan on lisätty lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä lastensuojelu. (THL, 2023d.)

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma sisältää neljä kehittämiskokonaisuutta. Useassa kunnassa tehdään muutostyötä kaikkien näiden neljän kokonaisuuden alalla. Ensimmäisenä on perhekeskustoimintamalli, joka yhdistää lapsiperhepalvelut toimivaksi kokonaisuudeksi. Perheille tuodaan apua ja tukea eri toimijoiden yhteistyöllä, ja vahvistetaan lasten, nuorten ja perheiden voimavaroja. Toisena mainitaan varhaiskasvatus ja koulut, joissa pyritään lisäämään yhteisöllisyyttä tukemalla lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Tärkeää on myös nuorten kuuleminen ja harrastusten edistäminen. Varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma, ja asiakasmaksuja alentamalla pyritään parantamaan lapsiperheiden ostovoimaa. Kolmantena on

erityistason palveluiden yhteensovittaminen ja yhdenvertainen saatavuus koko maassa. Kriisitilanteessa elävät saavat parhaan mahdollisen tuen kaikkialla Suomessa eri alojen ammattilaisten yhteistyön turvin. Neljäntenä kokonaisuutena on toimintakulttuurin uudistus, joka perustuu lapsen oikeuksiin ja jonka pohjana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. (Valtioneuvosto, i.a.-a.)

Muutosohjelman kehitystyöhön kuuluu perhekeskusten kehittäminen. Keväällä 2019 Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos teki selvityksen perhekeskusten tilanteesta ja selvitti, miten perhekeskusten jatkuvuus on varmistettu, ja kuinka niitä ohjaavat toimintamallit on toteutettu. Selvityksestä kävi ilmi, että perhekeskusten toiminta on muuttunut lapsi- ja perhelähtöisempään suuntaan, ja perheille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua kehitystyöhön. Palveluiden sisältö on monipuolistunut ja tuen tarpeeseen vastaaminen nopeutunut ja parantunut. Monialainen yhteistyö on muodostunut palvelukokonaisuudeksi, ja menetelmät ovat monipuolistuneet ja yhtenäistyneet. (Pelkonen ym., 2019, s. 1.) Kohtaamispaikkatoiminnan osalta yhteistyö, vastuun- ja työnjako eri tahojen kesken on toteutunut erittäin tai melko hyvin (Pelkonen ym., 2019, s. 56).

3.2 Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön toteutuminen

Syksyllä 2023 Kuntaliitto julkaisi tilannekuvakartoitus kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnoista. Yhdyspinnalla tarkoitetaan organisaatioiden välistä toimintaa ja yhteyttä. Kuntakyselyn kohderyhmänä olivat kuntien valtuustojen ja hallitusten puheenjohtajat, kuntajohtajat ja toimialajohtajat sekä lisäksi muut kuntayhtymät ja koulutuksen järjestäjät. Kyselyyn vastasi lähes 800 ihmistä, ja valtaosa Suomen kunnista oli edustettuna. (Pekola-Sjöblom & Jurmu, 2023.)

Tuloksista kävi ilmi, että yhteistyössä on vielä paljon kehitettävää, ja yhteistyö monilla alueilla on vielä alkuvaiheessa. Enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että suunnittelu, yhteiset tavoitteet ja toimintamallit sekä yhteinen tietopohja ovat toteutuneet huonosti. Noin puolet vastaajista koki yhteistyön avoimuuden, vuorovaikutuksen ja kumppanuuden toteutuneen huonosti. Säännöllisten tapaamisten arvioinneissa oli hajontaa, puolet vastaajista koki tämänkin toteutuneen huonosti,

mutta kuntajohtajat olivat sitä mieltä, että se on toteutunut melko tai erittäin hyvin. Työnjako koettiin usein epäselväksi. Heikoimmat arviot saivat kotoutumisen yhdyspinnat ja asumiseen liittyvät asiat. Myönteisimmät arviot yhteistyön toteutumisesta saatiin isoissa kaupungeissa ja alueellisesti Etelä- Karjalan ja Kymenlaakson alueelta. Selkeimpänä työnjakoa pidettiin ympäristöterveydenhuollossa sekä sivistyksen ja sotepalveluiden yhdyspinnoilla. (Pekola-Sjöblom & Jurmu, 2023.)

Pekola-Sjöblomin (2023) mukaan tulokset eivät yllätä, koska hyvinvointialueiden toiminta on uutta, työnjako epäselvää ja yhteistyön kehittämiseen eri toiminnan alueilla ei todennäköisesti ole ollut tarpeeksi aikaa. Kunnissa ollaankin huolestuneita hyvinvointialueille siirtyneiden palveluiden ja toimintojen jatkuvuudesta ja toimivuudesta sekä kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyöstä.

Laki hyvinvointialueesta ohjaa kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön toimintasuunnitelmaa (L 611/2021). Kuntaliitto onkin antanut suosituksia yhteistyön toimivuuden parantamiseksi, muun muassa neuvonut perustamaan neuvottelukuntia, jotka muodostavat tilannekuvia yhteistyön lähtötilanteesta sekä tulevaisuuden tavoitteista, ja toimenpiteistä ja mittareista. Yhteisistä tavoitteista laaditaan yhteistyösopimus, joka hyväksytetään hyvinvointialueella ja kaikissa alueen kunnissa. Vuorovaikutuksen toteutuminen alueen eri toimijoiden välillä on tärkeää, ja erilaisten järjestöjen, yritysten ja muiden sidosryhmien osallisuus ja vaikuttavuus ovat olennaista. (Kuntaliitto, 2023a.)

3.3 Perhekeskuskehittämisen toiminta

Lastensuojelun Keskusliiton Perheet keskiöön- toiminta työskentelee sen eteen, että perhekeskukset vakiinnuttavat paikkansa, ja niiden toimintaa rakennetaan vastaamaan perheiden tarpeisiin. Heidän tavoitteenaan on myös, että järjestöjen osaaminen ja asiantuntemus on perhekeskuksien käytettävissä. Perheet keskiöön- toiminta vahvistaa järjestöjen keskinäistä yhteistyötä ja yhteistyötä perhekeskustoimijoiden välillä. (Lastensuojelun Keskusliitto, 2023a.)

Perheet keskiöön- toiminta on keväällä 2024 kartoittanut, miten eri hyvinvointialueilla on järjestetty perhekeskustoimintaa. Heidän internet- sivuilleen on koottu hyvinvointialuekohtaiset koosteet perhekeskustoimintaa ohjaavista verkostoista ja linjauksista, sekä keskeisten perhekeskus- ja järjestöyhteistyön yhteyshenkilöistä. Lisäksi sivustolta löytyy ohjeita järjestöille, hyvinvointialueiden vastaaville henkilöille ja päättäjille, miten järjestöt saataisiin laajemmin ja vahvemmin osaksi perhekeskuksia. Sivustolta löytyy myös järjestöyhteistyön arviointityökalu, jolla voidaan vahvistaa eri toimijoiden välistä yhteistyötä. (Lastensuojelun Keskusliitto, 2023b.)

Lisäksi sivustolta löytyy ohjeita järjestöille, perhekeskustoiminnasta vastaaville henkilöille ja hyvinvointialuepäättäjille. Järjestötoimijan tulisi varmistaa, että alueen lasten ja perheiden järjestöt ovat riittävän verkostoituneita. Lisäksi järjestöjen keskinäistä edustuksellisuutta ja viestinnän rakennetta tulisi vahvistaa. Järjestöjen kannattaa myös aktiivisesti olla yhteydessä oman alueen perhekeskuksiin. Hyvinvointialueen perhekeskustoiminnasta vastaavan tahon tulisi varmistaa, että perheiden kanssa toimivilla järjestöillä on tiedossa ne kanavat, joiden kautta tavoittaa keskeiset toimijat. Yhteen kokoaminen, järjestöjen kuuleminen ja erilaisen osallistumisen tapojen tarjoaminen helpottavat järjestöjen verkostoitumista. Päättäjien tehtävänä on varmistaa, että perhekeskus- ja järjestöyhteistyöllä on selkeä rakenne, ja että alueen perhekeskustoiminnalla on yhteiset periaatteet ja tavoitteet. Päättäjien tulee myös turvata järjestöjen toimintaedellytykset. Järjestöt tekevät julkisen sektorin kanssa merkittävää työtä lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. (Lastensuojelun Keskusliitto, 2023b).

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoitus on tutkia Varkauden Perheentalon yhteistyötä Pohjois-Savon hyvinvointialueen eteläisen perhekeskuksen alaisten organisaatioiden, kuten esimerkiksi neuvolan, lapsiperhepalveluiden tai sosiaalitoimen kanssa.

Tavoitteena on selvittää ja tuottaa tietoa, millaiseksi yhteistyö koetaan tällä hetkellä, kun hyvinvointialueiden muutokset ovat muuttaneet järjestelmiä, työntekijöitä, työtehtäviä, toimipisteitä ja niiden sijainteja. Perheentalon osalta haastateltavina ovat työntekijät; työnimikkeinä koordinaattori- ohjaaja, sosionomi ja ohjaaja, mutta sen lisäksi meillä on käytettävissä Perheentalon teettämä asiakaskysely, josta saamme tietoa asiakkaiden mielipiteistä.

Kun tiedetään, mitä aiheeseen liittyen halutaan tietää, on tärkeää rajata ja määritellä ongelma, jotta siihen on mahdollista löytää vastauksia tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskysymykset ovat usein, mitä- ja miten- kysymyksiä, joilla pyritään ymmärtämään jotakin ilmiötä. Tutkimusongelmat ohjaavat tutkimusta, mutta on mahdollista, että ne muuttuvat prosessin edetessä, jos esimerkiksi aineistosta nousee esille uusia asioita. (Günther & Hasanen, i.a.)

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen Perheentalon ja yleisten perhepalveluiden/äitiysneuvolan/lastenneuvolan/perhesosiaalityön yhteistyön tilanne on tällä hetkellä?
2. Millaisia tarpeita, toiveita, odotuksia tai ideoita työntekijöillä on yhteistyötä ja sen kehittämistä kohtaan?
3. Miten he kokevat yhteistyön auttaneen lapsiperheitä avun saamisessa?

5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

5.1 Lapsen Kengissä ry, Varkauden Perheentalo

Työelämäkumppanina meillä on Lapsen Kengissä ry:n ylläpitämä Varkauden Perheentalo, joka on lapsiperheiden maksuton avoin kohtaamispaikka. Se on perustettu 2019, ja on avoinna maanantaista torstaihin sekä useasti myös lauantaisin, jolloin esimerkiksi yhteistyökumppanit järjestävät talolla toimintaa.

Perheentalon tarkoituksena on lapsiperheiden hyvinvoinnin vahvistaminen ennaltaehkäisevällä työotteella, ja toiminta on voittoa tavoittelematonta yhdistystoimintaa. Sitä rahoitetaan Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) myöntämällä avustuksella. Toimintaa ylläpitää Lapsen Kengissä Ry, joka on Ensi- ja turvakotienliiton jäsenyhdistys. Perheentalolla on kaikenlaista leikkitoimintaa lapsille, kerhoja, vertaistoimintaa ja -tukea. Erilaisia teemapäiviä ja -iltoja järjestetään kuukausittain, ja talolla on paljon erilaisia tapahtumia. (Lapsen kengissä Ry, i.a.) Perheentaloja löytyy Varkauden lisäksi Iisalimesta, Joensuusta, Kuopiosta ja Siilinjärveltä, mutta ne ovat eri järjestöjen ylläpitämiä (Yle, 2019).

Kaikilla lapsiperheillä tulisi olla mahdollisuus osallistua kohtaamispaikan toimintaan, jossa on tarjota tarvitseville lisätukea vanhemmuuteen tai arkisiin asioihin ja niistä selviytymiseen. Toimintaa voidaan parantaa tutkimalla millaisia hyötyjä asiakkaat kokevat saaneensa kohtaamispaikassa, onko heillä turvallinen olo ja luottamus työntekijöihin. Epäkohtiin puuttumalla voidaan parantaa useampien perheiden osallistumista ja pysymistä toiminnassa. (THL, 2023a.) Varkauden Perheentalo sijaitsee keskeisellä sijainnilla kaupungin keskustassa ja sinne on esteetön kulku. Joustavat aukioloajat helpottavat saavutettavuutta, perheet voivat omien mahdollisuuksiensa mukaan osallistua aamu-, iltapäivä- tai iltatoimintaan. Varkauden Perheentalolle yhteistyön ylläpitäminen eri toimijoiden kanssa on tärkeää ja auttaa tarjoamaan perheille monipuolisesti tukea ja palveluita, matalalla kynnyksellä. (Lapsen Kengissä Ry, i.a.)

5.2 Pohjois-Savon hyvinvointialue ja eteläinen perhekeskus

Pohjois-Savon hyvinvointialue jakautuu viiteen eri palvelualueeseen, joista eteläiseen alueeseen kuuluu Joroinen, Leppävirta ja Varkaus (Pohjois-Savon hyvinvointialue, i.a.). Perhekeskus on verkosto, joka tarjoaa palveluita ja tukea perheiden hyvinvointiin ja avun tarpeeseen. Perhekeskuksen toiminnalla ehkäistään hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä ongelmia, vahvistetaan perheiden varhaista tukea, tarjotaan vertaistukea, ehkäistään eriarvoistumista ja edistetään monitoimijaisista yhteistyötä. Toimintaa kehitetään jatkuvasti kaikilla hyvinvointialueilla, ja

tavoitteena on saada yhdenmukaista ja vakiintunutta toimintaa alueilla. (THL, 2023.)

Hyvinvointialueet perustettiin sote-uudistuksen yhteydessä vuonna 2023, mikä tarkoitti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta. Sote-uudistus oli osana Osallistava ja osaava Suomi- hallitusohjelmaa, jonka tavoitteena on, että Suomi olisi vuonna 2030 sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen kestävä kehityksen yhteiskunta. Uudistuksen tavoitteena on kaventaa kansalaisten hyvinvointieroja sekä taata kaikille suomalaisille yhdenvertaiset ja korkeatasoiset sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut aikana, jona Suomen väestö ikääntyy ja sosiaali- ja terveyspalveluiden tarve kasvaa samalla, kun työikäisten lukumäärä ja verotulot vähenevät. (Valtioneuvosto, i.a.-b.)

Rakenteellisella muutoksella tiivistettiin hallintoa, päätöksentekoa, johtamista ja rahoitusta. Tehokkaalla toiminnalla pyrittiin hillitsemään kustannusten kasvua ja parantamaan kansalaisten turvallisuutta. Hyvinvointialueita, eli sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäjää on Suomessa tällä hetkellä 17 sekä HUS-yhtymä, johon kuuluu Helsingin kaupunki ja Uudenmaan 4 hyvinvointialuetta (HUS, 2022), kun aikaisemmin Suomessa oli 195 sosiaali- ja terveyshuollon organisaatiota ja 22 pelastustoimea. (Valtioneuvosto, i.a.-b.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäyte on laadullinen tutkimus ja menetelmä kvalitatiivinen. Aineistonkeruumenetelmänä käytimme haastattelua, ja aineiston luokitteluun ja analysointiin teemoittelu. Laadullinen tutkimus sopii tähän menetelmäksi, koska haastateltava kohderyhmä ei ollut kovin iso; yksilöhaastatteluissa oli kuusi ja ryhmähaastattelussa oli neljä henkilöä. Haastattelun tavoitteena oli kerätä aineistoa, jotta voidaan tuottaa vastauksia tutkimusongelmiin. Haastattelukysymysten rajauksilla, muotoilulla ja huolellisella suunnittelulla voidaan vaikuttaa siihen, millaista

aineistoa saadaan kerättyä (Hyvärinen ym., i.a.). Haastattelu on joustava tapa kerätä aineistoa, koska on mahdollista toistaa tai tarkentaa kysymyksiä, sekä keskustella esille nousseista asioista (Tuomi, 2018, s. 85). Ryhmähaastattelussa huomioitavaa on se, miten kaikki ryhmässä olevat henkilöt vaikuttavat toisiinsa haastateltaessa, sekä tulevat tasapuolisesti kuulluksi ja huomioiduksi ajatuksiensa kanssa. Ryhmähaastattelun avulla saadaan haastateltua useita henkilöitä yhtä aikaa, mutta mikäli aihe on arkaluotonen, voi yksilöhaastattelu antaa luotettavampaa tietoa. (Kananen, 2015, s. 148–149.)

Kesäkuussa 2023 pidimme Varkauden Perheentalon kanssa Teams-palaverin, jossa suunnittelimme opinnäytetyön aineiston keruuta, ja pohdimme keitä yhteistyökumppaneita olisi tarpeellista saada haastateltavaksi. Haastattelujen toteutettavaksi valikoitui Teams-sovelluksen välityksellä tehdyt taltioidut etähaastattelut, jotta mahdollisimman monella haastateltavalla oli mahdollisuus osallistua tutkimukseen.

Varkauden Perheentalolla on vuosittain toteutettu asiakkaille kävijäkysely, josta selviää, mitä asiakkaat toivovat Perheentalon toiminnalta ja mihin he ovat olleet tyytyväisiä. Saimme tarkasteltavaksi vuonna 2023 tehdyn kyselyn, johon oli vastannut n. 50 kävijää. Kävijäkyselyssä on esitetty Perheentalon toiminnasta kysymyksiä lapsiperheiden huoltajille sekä avoimia kysymyksiä, mitä toiveita ja kehitysideoita on tulevaisuuden toimintaa ajatellen. Kyselyissä yli puolet asiakkaista kertoi olevansa tyytyväisiä Perheentalon ja sen yhteistyökumppaneiden järjestämiin kerhoihin ja ryhmiin, asiantuntijainfoihin, vertaisryhmiin, tilaisuuksiin ja tapahtumiin.

Vuoden 2023 lopulla Varkauden Perheentalo teetti kyselyn myös yhteistyökumppaneille. Kyselyitä lähetettiin noin 50 taholle, ja vastauksia saatiin 13. Kyselyyn olivat vastanneet julkisen sektorin toimijat, eli kunnan tai valtion työntekijät, sekä paikallisyhdistysten ja järjestöjen edustajat. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että yhteistyö toimii hyvin, yhteistyön ilmapiiri on avoin ja se on vastannut odotuksia. Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että Perheentalon toiminta on tarpeellista Varkauden alueella ja toiminta edistää lapsiperheiden hyvinvointia ja vahvistaa perheiden osallisuutta. Kehitysideoina esitettiin Perheentalon aukioloaikojen

pidentämistä, hyvinvointialueen osallistumista toiminnan rahoitukseen sekä yhteistyön laajentamista viestinnässä. (Johanna Rastas, koordinaattori- ohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 6.2.2024.)

6.1 Perehtyminen Perheentalon toimintaympäristöön

Kävimme tutustumassa Perheentalon toimintaan fyysisesti paikan päällä, jotta saisimme paremman kuvan talon toiminnasta, ja näkisimme, millainen toimintaympäristö heillä on. Toteutimme työelämäohjaajan kanssa yhdessä suunnitellen syyskuussa 2023 Perheentalolla lapsille pajapäivän, jossa askartelimme lasten kanssa ja keskustelimme lasten sekä aikuisten kanssa. Kyselimme lapsilta, millaisia kokemuksia heillä oli Perheentalolta, millaista toimintaa he toivoisivat lisää ja mitä he harrastavat. Päiväkodissa olevat lapset kertoivat päivän tapahtumista. Osa lapsista oli vielä niin nuoria, että he eivät itsenäisesti osanneet vastata kysymyksiin, joten esitimme kysymykset lasten huoltajille. Osallistuneet lapset olivat iältään 2–10- vuotiaita.

Lasten mielestä Perheentalolla on kiva käydä. He esittivät toiveita tapahtumista, askarteluista ja peleistä sekä myös temppuradan järjestämisestä. Vastauksista ymmärsimme, että Perheentalo on monille varkautelaisille lapsiperheille todella tärkeä paikka, ja sinne tullaan viettämään aikaa usein, ja koko perheen voimin. Henkilökunnalle perheet olivat selvästi tuttuja, ja lapsetkin tunnistivat työntekijät. Perheentalolla oli välitön ja vapautunut tunnelma koko päivän ajan, jonka siellä vietimme. Perheentalo on varkauslaisten lapsiperheiden yhteinen olohuone, jossa lapset viihtyvät ja viettävät mielellään aikaa leikkien.

6.2 Haastatteluiden toteutus

Tarvitsimme opinnäytetyölle tutkimusluvan vastuuorganisaatiolta, Pohjois-Savon hyvinvointialueelta, koska tutkimuksemme kohdistuu heidän alueensa työntekijöihin ja muihin alueen ihmisiin. Opinnäytetyöllemme myönnettiin tutkimuslupa 19.2.2024, minkä jälkeen pystyimme lähettämään haastattelupyynnöt

yhteistyökumppaneille. Saimme haastateltavien yhteystiedot perhekeskuksen esihenkilöiltä ja haastattelupyynnot lähetimme sähköpostilla (liite 2). Ensin meillä oli haasteita saada haastateltavia, mutta laitoimme sähköpostipyynnön uudelleen ja vetosimme työntekijöihin, jotta he osallistuisivat, ja auttaisivat meitä opinnäytetyömme tutkimuksessa. Perheentalon koordinaattori- ohjaaja laittoi yhteistyökumppaneilleen sähköpostitse pyynnön osallistua haastatteluun, koska sillä tavoin he saisivat tärkeää tietoa, mistä olisi hyötyä heidän yhteistyönsä kehittämisessä. Vastauksien saamisessa oli haasteita, joten aikaa kului enemmän kuin olimme ajatelleet.

Haastattelut toteutettiin Teamsin välityksellä, maaliskuusta huhtikuussa 2024, ja ryhmä- tai yksilöhaastattelu valikoitui sen mukaan, miten haastateltavat itse halusivat sen toteuttaa. Varasimme kalenteriin tiettyjä viikonpäiviä, jolloin aioimme haastatteluja tehdä ja laitoimme sähköpostitse päivämääräehdotuksia haastateltaville. Haastattelukysymykset lähetimme haastateltaville etukäteen mietittäviksi, jotta heillä olisi aikaa pohtia vastauksia rauhassa. Yksilöhaastattelut olivat kestoaltaan 20–30 minuuttia.

Varkauden Perheentalolta haastattelimme työntekijät ryhmähaastattelulla ja siihen osallistuivat kaikki neljä työntekijää. Ryhmähaastattelun kesto oli 55 minuuttia. Pohjois-Savon hyvinvointialueen eteläisen perhekeskuksen työntekijöitä haastattelimme lapsiperhepalveluista, lastenneuvolasta, suun terveydenhuollosta sekä lapsiperheiden yleisestä neuvonnasta. Perhekeskuksen haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina ja haastateltavana oli kuusi henkilöä. Yksityisyyden suojaamiseksi emme mainitse haastateltavien työnimikkeitä, koska heitä oli määrällisesti sen verran vähän, että työnimikkeen perusteella heidät voisi tunnistaa.

Haastattelun onnistumisen ja aineiston laadun kannalta on tärkeää, että haastateltavaksi valitaan ne henkilöt, joilla on kokemusta ja asiantuntemusta (Tuomi, 2018, s. 85–86.) Laadullisessa tutkimuksessa analysoinnin tavoitteena on, että tulosten ymmärtämisen sekä päättelyn kautta saadaan johtopäätöksiä ja vastauksia tutkimusongelmiin. Jotta voidaan käsittää, mitä tutkittavat asiat merkitsevät haastateltaville, tarvitaan ymmärrystä heidän omasta näkökulmastaan.

(Tuomi, 2018, s. 127.) Tavoitteena oli, että haastateltavien ajatukset ja aidot kokemukset saataisiin näkyviin. Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa haastattelijoina meidän on kiinnitettävä huomiota omaan toimintaamme ja olemukseemme haastattelutilanteessa.

Suunnittelimme etukäteen mahdollisimman hyvin, miten tulemme toimimaan haastattelutilanteessa. Haastattelun aluksi avasimme kamerat, esittelimme itsemme ja kiitimme avusta sekä osallistumisesta haastatteluun. Kysyimme kaikilta haastateltavilta luvan haastattelun nauhoittamiseen ja kerroimme, ettemme itse haastattelun aikana puhu ylimääräisiä, jotta asia tulee esille selvemmin, ja litterointi olisi helpompaa jälkikäteen. Testatessamme Teams- sovelluksen tallentamista, huomasimme yllätykseksemme, että Teams- sovellus tallentaa ja muuttaa puheen tekstiksi samanaikaisesti. Tallensimme kaikki nauhoitetut haastattelut sanatarkkaan Word-tiedostoon ja litteroitua materiaalia kertyi yhteensä 57 sivua (A4). Tämän jälkeen tiivistimme litteroidun materiaalin yleiskieliseksi asiasällöksi, jotta löydämme aineistosta olennaiset asiat tutkimuskysymyksien kanalta. Yleiskielisesti litteroidusta asiasisällöstä nostimme värikoodauksen avulla lauseita teemoittelua varten. Näitä lauseita kertyi erilliseen tiedostoon vielä 12 sivua (A4).

6.3 Haastattelukysymykset ja niiden analysointi

Haastattelun runkona käytimme kysymyksiä, jotka avaavat nykyhetken tilannetta mahdollisimman laajasti, ja yrittävät löytää keinoja yhteistyön kehittämiseen. Kysymyksiä muokattiin sen mukaan, kuka oli vastaajana. Perheentalon työntekijöiltä kysyimme yleisesti yhteistyötoiminnasta muiden toimijoiden kanssa ja yhteistyökumppaneilta toiminnasta Perheentalon kanssa.

1. Kuvaile, mitä konkreettista yhteistyötä teet Varkauden Perheentalon tai yleisten perhepalveluiden/äitiysneuvolan/lastenneuvolan/perhesosiaalityön kanssa?
2. Miten haluaisit yhteistyötä kehitettävän tulevaisuudessa?
3. Millaisia haasteita näet yhteistyössä?

4. Millä tavoin yhteistyönne auttaisi lapsiperheitä parhaiten?
5. Mitä ideoita sinulla olisi yhteistyön kehittämiseksi?

Etäyhteyden ja kameran välityksellä tehdyt haastattelut vaikeuttavat ilmeiden ja eleiden havainnoimista, koska osalla haastateltavista kamera oli sivussa ja osalla ei ollut kameraa käytössä ollenkaan. Havainnointi ei kuitenkaan ollut merkityksellistä näissä haastatteluissa, koska haastattelut perustuvat kokemukseen ja asiantuntijuuteen. Haastattelukysymyksiä muokattiin sen mukaan, kenelle kysymys esitettiin, esimerkiksi Perheentalon työntekijöiltä kysyttiin, miten he kokevat yhteistyön tällä hetkellä perhekeskuksen eli esimerkiksi yleisten perhepalveluiden, äitiysneuvolan, lastenneuvolan tai perhesosiaalityön kanssa.

Saimme vastauksissa paljon erilaisia näkökulmia riippuen siitä, missä asemassa haastateltava oli, ja kuinka kauan hän oli työskennellyt työssään. Lyhytkin vastaus voi olla ytimekäs ja sisällöllinen ja antaa tärkeää tietoa aiheesta. Haastateltavien vastauksista nousi samoja teemoja, kehitystoiveita ja vastauksia tutkimuskysymyksiin. Olisimme toivoneet haastateltavia enemmän, mutta siitä huolimatta saimme kuitenkin kattavia, laadukkaita vastauksia ja näkökulmia kysymyksiin, ja koemme, että tutkimusaineistoa tuli riittävästi luotettavan tutkimustuloksen saamiseksi. Haastateltavina oli sopivasti eri alan edustajia, jotka lähestyivät aihetta eri näkökulmista. Haastattelut onnistuivat hyvin, tilanteet olivat rentoja eikä kukaan ollut liian jännittynyt tai kokenut tilannetta epämiellyttäväksi. Saimme palautetta siitä, että haastattelutilanne oli miellyttävä, eikä sitä tarvinnut jännittää, kun kysymykset oli annettu etukäteen.

Käsittelyvaiheessa aineistoon perehdytään huolellisesti lukemalla ja etsimällä kaikki oleelliset tiedot, joilla löydetään vastauksia tutkimuskysymyksiin. Aineistoa jatkojalostetaan litteroimalla tekstimuotoon ja tarkoituksena on, että tutkittavalle ilmiölle löytyy ymmärrys. (Kananen, 2015, s. 160–161.)

Aineiston analyysistä nousi neljä pääteemaa; yhteistyö, kehittäminen, haasteet ja lapsiperheet. Pääteemoista esiin nousseet alateemat olivat kokoontuminen, jalkautuminen, keskustelu, yhteistyön ylläpitäminen, toiveiden ja ideoiden kuuleminen, vertaistuki, ennaltaehkäisevä työ ja moniammatillisuus. Annoimme

jokaiselle pääteemalle oman värikoodin, ja maalasimme vastauksista teemaan kuuluvat sanat ja vastaukset omilla väreillään. Tällä tavoin vastausten analysointi oli helpompaa, ja värien avulla alateemat nousivat tekstistä hyvin esille. Teemoja käsitellessä tekstistä nostetaan usein esiin sitaatteja eli näytepalloja, joiden tarkoitus on havainnollistaa ja todistaa lukijalle, että teemat ovat muodostuneet aineiston pohjalta (KvaliMOTV, i.a.).

7 TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU

Haastatteluiden avulla etsimme vastauksia tutkimuskysymyksiin, millainen Perheentalon ja yhteistyökumppaneiden yhteistyön tilanne on tällä hetkellä, millaisia tarpeita, toiveita, odotuksia tai ideoita työntekijöillä on yhteistyötä ja sen kehittämistä kohtaan ja miten he kokevat yhteistyön auttaneen lapsiperheitä. Saimme vastauksia näihin kysymyksiin, ja tuloksista on hyötyä Perheentalon henkilökunnalle ja yhteistyökumppaneille yhteistyön kehittämisessä. Tutkimusmenetelmä on ollut onnistunut, koska yhteistyökumppanimme on ollut tyytyväinen raporttiin ja käsikirjoitukseen, heidän näkökulmastaan aineiston käsittely on ollut monipuolista ja hyvin jäsenneltyä. Analysoitaessa yhteistyön ja kehittämisen teemat olivat hyvin samankaltaisia, ja ne toistuivat haastatteluissa useaan kertaan.

7.1 Yhteistyö

Kysyimme haastateltavilta, millaista yhteistyötä he tekevät Perheentalon kanssa ja millaisia ideoita heillä olisi yhteistyön kehittämiseksi. Yhteistyötä löytyy monenlaista, ja tärkeiksi teemoiksi haastatteluista nousi kokoontuminen, jalkautuminen sekä keskustelu. Haastatteluista nousi toistuvasti esiin, että haastateltavien mielestä yhteen kokoontuminen säännöllisesti on tärkeää, jotta voidaan suunnitella yhteistä toimintaa.

Toukokuussa 2023 järjestettiin ensimmäistä kertaa Perheiden päivä, johon osallistui noin 15 eri yhteistyökumppania, ja kävijöitä oli yli 280. Eräs haastatelluista kertoi:

Vuosi sitten meillä oli toi Perheiden Päivä toukokuussa. Joo ja silloin tuota me oltiin mukana siellä kertomassa meidän palveluista ja vähän esittäytymässä, että ketä on niin kun töissä.

Tämä koettiin erittäin onnistuneeksi yhteistyötoiminnaksi, ja Perheiden päivä aiotaan järjestää tänäkin vuonna. Tavoite, että eteläisen perhekeskuksen palvelut tulisivat perheille tutuiksi neutraalissa ympäristössä, onnistui hyvin.

Yhteistyötoimintaa on myös eteläisen perhekeskuksen työntekijöiden jalkautuminen Perheentalolle, sekä omien asiakkaiden ohjaaminen Perheentalon palveluihin.

Joo, eli tota meillä on tosiaan kerran kuussa se jalkautuminen sinne perheentalolle

tai toisaalta että

no sitten meidän puolelta taas ohjataan asiakkaita heidän palveluiden pariin, että kerrotaan, että mitä Varkauden nii ku perheentalo tarjoaa ja mitä siellä on mahdollisuus tuota noin saada niin ku apuja.

Perheentalolla on lapsiperhepalveluiden toimesta osallisuuspuu, johon tuodaan kerran kuussa lapsiperheitä koskevia kysymyksiä. Perheet voivat halutessaan vastata kysymyksiin ja siten osallistua palveluiden kehittämiseen ja toimintaan. Avoin keskustelu perheiden ja työntekijöiden kesken auttaa lapsiperheitä saamaan heidän tarvitsemaa tukea ja palveluita.

Lapsiperheiden terveystalvasta tullaan pitämään perheille yhteisneuvolatilaisuuksia, jossa neuvolan työntekijä kertoo ravitsemussuosituksista, rokotuksista ja kehitysvaiheista ja suuhygienisti suun terveydestä, esimerkiksi ravitsemustottumusten vaikutuksista hampaisiin, hampaiden kehittymisestä ja hampaiden pesun merkityksestä. Samalla lapset voidaan punnita ja mitata päänympärystä,

sekä tutkia puhjenneet hampaat ja huuli- ja kielijänteen joustavuutta. Perheentalon työntekijät käyvät äitiysneuvolan perhevalmennuksessa esittelemässä omaa toimintaansa, ja kertomassa esimerkiksi odottaville äideille perheentalon masuilloista. Masuillat tarjoavat odottaville äideille yhdessäoloa toisten äitien kanssa sekä erilaisia hemmottelu- ja herkutteluhetkiä (Varkauden Perheentalo -Lapsen Kengissä ry, 2024.) Vastaaja kertoi:

Äitiysneuvolan kanssa tehdään yhteistyötä niin että me jalkaudutaan heidän perhevalmennukseen esittelemään perheentalon toimintaa ja myös erityisesti odottajille suunnattua toimintaa.

Sähköpostitse yhteydenpito perheneuvojien kanssa on tiivistä. Puolin ja toisin informoidaan, millaisia tapahtumia on tulossa, ja kerrotaan kuulumisia. Kokonaisuudessaan yhteistyötä on paljonkin, mutta se vaatii jatkuvaa yhteydenpitoa, ja usein koetaan, että voitaisiin tehdä enemmänkin, jotta lapsiperheet saisivat suuremman hyödyn, ja moniammatillinen yhteistyö olisi sujuvaa.

Yhteistyö Perheentalon ja kumppaneiden välillä on viikoittaista. Erilaiset toimijat eteläisen perhekeskuksen alaisuudessa käyvät Perheentalolla pitämässä tilaisuuksia ja tapahtumia ja jalkautuvat asiakkaiden pariin säännöllisesti. Viime aikoina on kuitenkin näyttäytynyt, että hyvinvointialueen perhetyöntekijät muuttamalla työntekijää lukuun ottamatta eivät ole hyödyntäneet Perheentalon palveluita, vaan talolla käyvät perhetyöntekijät ovat olleet yksityisiltä palveluntuottajilta. Toiminnan alkaessa perhetyöntekijät olivat Varkauden kaupungin työntekijöitä ja silloin he tulivat asiakkaidensa kanssa Perheentalolle, ja kävivät heidän kanssaan siellä niin kauan, kunnes perhe tunsivat olevansa valmis käymään halutessaan itsenäisesti. COVID-19 - pandemian jälkeen käynnit vähenivät, ja sitten siirryttiin hyvinvointialueiden alaisuuteen, ja työntekijät vaihtuivat. Yhteistyötä hankaloittaa työntekijöiden suuri vaihtuvuus, ja työnkuvan epäselvyys uudistuneessa tilanteessa. Haastatteluiden perusteella yhteistyön tilanne on melko hyvä, mutta sitä voisi olla enemmän ja se voisi olla tiiviimpää, ja sitä pitäisi kehittää yhteisvoimin.

7.2 Kehittäminen

Haastatteluista nousi kehittämisideana, että Perheentalo voisi toimia keskuspaikana, ja jos palveluita saataisiin yhden katon alle, se säästäisi myös työntekijöiden aikaa. Mahdollistamalla esimerkiksi vapaaehtoistyötä Perheentalolla voidaan edistää vanhemman vertaisuutta, osallisuutta ja hyvinvointia. Vanhempi voisi tulla työskentelemään Perheentalolle, vaikka vartin ajaksi, jolloin työntekijät huolehtisivat hänen lapsestaan; tuo vartti omaa aikaa voisi olla merkittävä apu ja tuki arjen keskelle.

Tärkeiksi teemoiksi kehittämisessä tulivat yhteistyön ylläpitäminen, toiveiden ja ideoiden kuuleminen. Haastatellut esittivät kehittämisideoita ja esiin nousi palveluiden ja tapahtumien toteuttaminen asiakastoiveiden perusteella. Jalkautumista Perheentalolle ja perheiden pariin voisi olla enemmän, jotta asiakkaat voisivat matalammalla kynnyksellä pyytää neuvoa ja apua, mikä tehostaisi ennalta ehkäisevää työtöä. Vertaistukea tai muita palveluita voitaisiin tarjota helpommin.

Haastatellut toivoivat tapaamisia, joissa keskusteltaisiin moniammatillisesta toiminnasta myös erilaisten perheiden osalta, mukaan lukien perheet, joissa on erityislapsia ja erityisiä tarpeita. Moni toivoi, että Perheentalo ottaisi vahvemman koordinoijan roolin tapaamisten suunnittelussa, ja yhteistyötä voisi suunnitella esimerkiksi vuosikellon avulla. Mietittäisiin etukäteen millaisia asioita ja suunnitelmia tehtäisiin mihinkin aikaan. Ryhmämuotoisia tapahtumia voitaisiin järjestää yhdessä.

Elikkä ajatuksena olisi, on se ryhmämuotoinen tai ikään kuin joku tilaisuusmuotoinen tapahtuma perheille. Liittyy haasteena ehkä niin kun itse liittyen ja omaan toimintaan, että pitäisi ehkä niin ku itse nyt aktiivisemmin miettiä tätä, että miten sitä yhteistyötä voisi tehdä paremmin.

Esiin nousi, että jos yhteistyökumppanit tuntisivat Perheentalon toimintaa paremmin, he voisivat ohjata omia asiakkaitaan helpommin sinne varhaisen tuen piiriin. Tärkeänä pidettiin molemminpuolista tiedottamista työntekijöiden vaihtuvuudesta

tai pidemmistä poissaoloista/lomista, jolloin tavoitettavuus paranisi ja varmentuisi.

Mä toivon myös sitä niin ku molemmin suuntaista tiedottamista yhteistyökumppaneille.

Kaiken osaamisen näkyväksi tekeminen ja tiiviimpi yhteydenpito tuo resurssit ja palvelut perheiden saataville. Yhdessä tekemisen meininki on kaikkien varkaute-laisten perheiden etu ja heidän parhaaksi.

7.3 Yhteistyön tarjoama tuki lapsiperheille

Haastatteluissa nousi lapsiperheiden auttamisessa tärkeiksi teemoiksi vertais-tuki, ennaltaehkäisevä työ ja moniammatillisuus. Samat aiheet toistuivat vahvasti myös kehittämisen teemoissa. Lapsiperheitä hyödyttävät parhaiten monialainen toiminta ja avoimet palvelut, joita Perheentalolla on tarjolla. Palveluverkoston ja Perheentalon yhteisissä tilaisuuksissa, joissa perheet kokoontuvat yhteen, voidaan lisätä perheiden omaa aktiivisuutta ja vahvistaa osallisuutta. Perheentalo on mottonsa mukaisesti matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jossa on vertais-tukea ja neuvontaa tarjolla sitä haluaville (Lapsen Kengissä Ry, i.a.). Varkauden Perheentalo on alueen ainoa kohtaamispaikka ja kolmannen sektorin suurin toi-mija, ja esimerkiksi maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt.

Varkauden perheen talo on tällä hetkellä kolmannen sektorin suurin toimija seurakunnan lisäksi ja tää oikeasti konkreettisesti auttaa lapsi-perheitä ja on semmoinen ainut kohtaamispaikka meille.

Maahanmuuttajat kokevat Perheentalon äärimmäisen tärkeäksi paikaksi, jossa voi tavata suomalaisia, muita maahanmuuttajia ja toisia lapsia. He ovat saaneet Perheentalon kautta hyvin tärkeää palveluohjausta ja merkittävää kotouttamis-työtä. Perheentalo tarjoaa pysyvää rinnalla kulkemista ja matalan kynnyksen neuvontaa, ja toiminnan myötä palveluiden painopiste pysyy ennaltaehkäisevän työn puolella.

Perheentalolla työntekijöillä on aikaa keskustella, on aikaa kohdata ihminen ja rakentaa luottamuksellista suhdetta. Nämä asiat nousivat esiin erittäin tärkeinä elementteinä perheiden tukemisessa, ja siinä on eroavaisuutta Perhekeskuksen työntekijöiden resurssi- ja ajankäyttöhaasteisiin. Tästä voidaan päätellä, että matalankynnyksen toimijoita toimijan ja hyvinvointialueen palveluiden toimijan resurssit jakautuvat epätasaisesti.

Meillä on tässä aikaa keskustella, kun perheet tulee tänne ajan kanssa, niin päästään tekemään palveluohjusta, niin ku tarttumaan niihin asian ytimiin, ehkä oikea-aikaisemmin.

Haasteena yhteistyössä koettiin työntekijöiden suuri vaihtuvuus ja kuormitus, tietosuojaongelmat ja resurssipula. Työntekijöiden vaihtuvuuden myötä eri tahot ovat tietämättömiä toisistaan. Sähköpostit ja informaatio eivät mene perille, kun työntekijä on lopettanut, eikä tieto siitä ole kulkenut eteenpäin asiaosaisille.

Haasteena on se tietysti aina jos, vaihtuu paljon työntekijät, niin onhan se sitten taas kun ei se kaikille ole niin tuttu, varsinkaan jos ei tällä alueella asu.

Osa vastaajista koki, että työntekijän voimavarat eivät välttämättä riitä kehittämiss-työhön tai siihen on vaikea löytää aikaa.

No ainakin se, että useammalla toimijalle on niukat resurssit, mikä aiheuttaa sitten semmoista kiireen tuntua ja että ei välttämättä aina pysty niin kuin asioihin panostamaan sillä vahvuudella mitä haluaisi.

Hyvinvointialueille siirryttäessä isot organisaatiomuutokset ovat aiheuttaneet sen, että rakenteet ovat keskeneräisiä, oma työkuva tai toimintamalli ei ole selkeä ja aikaa ja energiaa menee järjestämiseen ja muihin asioihin. Monelta osin tuli ilmi, ettei kenelläkään toimijalla ole aktiivista roolia yhteistyön kehittämisessä.

Sitten on haasteellista niin ihan tämä isot organisaatioihin liittyvät muutokset tämä hyvinvointialueille siirtyminen. Ja on vielä hyvin niin kun keskeneräistä nämä rakenteiden ja palveluiden muodostuminen ja semmoinen muutos- muutosmyllerystila.

Yhtenä haasteena nousi esiin se, että useat toimijat ovat pyytäneet Perheentalolta, että he voisivat tulla sinne yksityisesti tapaamaan perheitä, niin sanotusti matalammalla kynnyksellä, mutta Perheentalolla ei kuitenkaan ole sellaisia suljettuja tiloja, jossa voitaisiin käsitellä salassa pidettäviä asioita ja tietoturva säilyisi.

Yhteistyön tuloksena lapsiperheet saavat ennaltaehkäisevää tukea. Yhteistyön avulla voidaan vähentää syrjäytymistä, ja yksinäisyyden tai ulkopuolisuuden tunnetta. Painokasta perhetyötä tai tukitoimia tarvitsevat perheet hyötyvät yhteistyöstä, ja heitä voidaan helpommin ohjata avun hakemisessa eteenpäin erilaisten ammattilaisten avulla. Perheentalo voisi toimia niin sanottuna yhden luukun toimipisteenä kaikkien alueen lapsiperhepalveluiden piiriin.

Haastatteluista nousi esiin, että vanhemmat ovat kokeneet Perheentalon paikkana, johon voi tulla omana itsenään, ja siellä saa matalan kynnyksen neuvontaa ja ohjausta sitä tarvitessaan. Työntekijät kokevat myös Perheentalon erittäin tarpeellisena, ja sen toimintaa pitää ylläpitää, tukea ja kehittää.

Tuommoinen niin ku palvelu ihan kunnallisesti niin mahtava, että tuommoista pitäisi olla tai pitääkin olla, jos meinataan saada lapsiperheitä tänne asumaan.

Toimiva yhteistyö eri kumppaneiden välillä tuo luottamuksen tunnetta ja hyvinvointia asiakkaille. Asiakas vaistoaavoimen ilmapiirin ja luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen eri toimijoiden välillä. Se luo turvallisuuden tunnetta, ja voi vähentää ahdistusta haasteellisessa elämäntilanteessa olevalle ihmiselle. Toimiva yhteistyö parantaa työntekijöiden hyvinvointia, ja vähentää työstä tulevaa kuorimitusta, jolloin he voivat paremmin olla avuksi apua tarvitseville perheille.

7.4 Tulosten vertailu

Vertailimme opinnäytetyömme tutkimuksen tuloksia Pekola-Sjöblom & Jurmun (2023) tutkimukseen ja löysimme yhtäläisyyksiä. Pekola-Sjöblomin ja Jurmun (2023) mukaan yhteistyön toteutumisessa on paljon kehitettävää, sillä yhteistyön

avoimuus, vuorovaikutus ja kumppanuus ovat toteutuneet huonosti. Työnjako koetaan epäselväksi. Hyvinvointialueiden toiminnan ollessa vielä tuoretta, yhteistyön rakentamiselle ei ole vielä ollut tarpeeksi aikaa. Omissa haastatteluissamme vastaajat toivat esiin samankaltaisia näkökulmia.

Kun tuloksia vertaillaan Perheentalon teettämään kyselyyn, jossa yhteistyökumppanit olivat sitä mieltä, että yhteistyö toimii hyvin, se on vastannut odotuksia, ja ilmapiiri on avoin, niin meidän tekemissä haastatteluissa yhteistyön kehittämiseksi toivottiin Perheentalon osalta aktiivisempaa roolia koordinoijana ja tapaamisten alullepanijana. Siitä kaikki kuitenkin olivat samaa mieltä, että Varkauden Perheentalo on tärkeä paikka alueen lapsiperheille, ja sen toimintaa täytyy kehittää ja ylläpitää.

Perheentalon teettämän asiakaskyselyn vertailussa vastaukset ovat samassa linjassa haastatteluidemme kanssa. Niiden mukaan perheet ovat pääosin kokeneet eri toimijoiden järjestämät tilaisuudet ja tapahtumat tärkeiksi ja mieluisiksi. Emme itse teettäneet näitä kyselyitä, vaan ne olivat Perheentalon teettämiä, ja saimme hyödyntää niiden tuloksia opinnäytetyötä tehdessämme.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Hyviä tieteellisiä käytäntöjä tutkimuksessa ovat rehellisyys, luotettavuus, vastuunkanto ja arvostus. Tutkija vastaa, että hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudatetaan tutkimuksessa ja ottaa huomioon eettiset periaatteet, sekä vastuulliset toimintatavat koko tutkimuksen ajan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023.) Avoin reflektointi, auttaa tutkijaa eettisten pulmakysymysten ratkaisuisissa. (Vuori, i.a.) Tärkeää on antaa riittävästi tietoa tutkimukseen osallistuville, jotta he tietävät, mitä tutkimukseen osallistuminen tarkoittaa, sekä huolehtia tutkimusluvut osallistuvien tahojen kanssa.

Haastatteluaineistoa kerätessä on tärkeää miettiä kysymysten asettelua ja huomioida, että kysymyksillä ei liikaa johdatella, jotta vastaukset olisivat rehellisiä ja niistä syntyisi totuudenmukainen kuva (Jokinen, i.a). Haastattelukysymysten antaminen etukäteen nähtäväksi on eettisesti perusteltua, jotta haastateltava tietää, mihin lupautuu ja voi näin valmistautua aiheeseen etukäteen (Tuomi, 2018, s. 85). Eri haastateltavien näkemykset voivat olla ristiriitaisia, mutta niiden kartoittaminen auttaa löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin. Haastatteluissa emme käsittele asiakkaiden henkilötietoja ja meitä koskee vaitiolovelvollisuus. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja tietosuojan turvaamiseksi emme tekstissämme tuo esille haastateltujen ihmisen työnimikkeitä, ettei heitä voisi tunnistaa pienen paikkakunnan työntekijöistä.

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkija kykenee olemaan puolueeton ja ottamaan vastaan haastateltavien antamaa tietoa. Tutkija on väistämättä haastatteluaineiston tulkitsija, mutta puolueettomuus on tärkeää huomioida pohdinnassa puolueettomuusnäkökulma. (Tuomi, 2018, s. 160.) Luotettavuuteen vaikuttaa, jos haastateltavat eivät uskalla vastata rehellisesti kysymyksiin. Lähtökohdana luottamuksen syntymiseen on avoin kommunikaatio, yhteisymmärrys ja kunnioitus.

Haastateltavien eri näkökulmat ja heidän äänensä kuulluksi tuleminen, on merkittävässä osassa tarkastelua. Etukäteen lähetetyt kysymykset lisäävät vastausten luotettavuutta, kun haastateltavilla on ollut aikaa pohtia ja miettiä vastauksiinsa rauhassa. Saimme kattavia vastauksia ja meillä oli riittävästi eri yksiköiden toimijoita haastateltavina, jotta syntyi ymmärrys aineiston keskeisestä sisällöstä. Olemme molemmat lukeneet toistemme kirjoittamaa tekstiä ja keskustelleet sanavalinnoista tai muista sellaisista kohdista, joissa meillä on ollut eri näkemys. Olemme lähettäneet käsikirjoituksen ja raportin työelämäohjaajalle, jotta hän tarkistaisi tietojen ja vastausten tulkitsemisen oikeellisuuden niiltä osin, kuin se hänelle on mahdollista.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli laadullisen tutkimuksen menetelmin tuoda lisää tietoa ja löytää aineistoista vastauksia tutkimuskysymyksiin. Millainen yhteistyön tilanne on tällä hetkellä, mitä ideoita ja toiveita yhteistyön kehittämiseksi on ja miten yhteistyö auttaisi lapsiperheitä. On erittäin tärkeää, että yhteistyön sujuvuutta ja kehittämistä arvioidaan, jotta voidaan suunnitella yhteisiä toimintatapoja, jotka edistävät lapsiperheiden hyvinvointia ja tarvittavia palveluita. Onnistuneen yhteistyön avulla voidaan valjastaa kaikki ammattilaisten potentiaali lapsiperheiden hyväksi.

Laadullisen menetelmän valikoituminen tutkimusmenetelmäksi perustui siihen, että tulkitsemalla haastateltavien näkemyksiä omien kokemusten perusteella voidaan ymmärtää ilmiötä syvällisemmin. Analysoinnissa hyödynsimme teemoittelua, eli ryhmittelimme aineistosta nousseita aiheita. Värikoodaamalla teemat oli helppo havainnollistaa aiheisiin liittyvät sanat ja löytää niistä yhteneväisyyksiä. Haastattelukysymykset muotoiltiin niin, että niihin saataisiin mahdollisimman monipuoliset ja todenmukaiset vastaukset. Kysymykset onnistuivat siltä osin hyvin, että ne selkeästi herättivät haastateltavilla monenlaisia ajatuksia ja saivat pohtimaan asioita pintaa syvemmälle.

Tutkimuksen avulla saimme vastauksia tutkimuskysymyksiin ja tuli tunne, että opinnäytetyöstämme on hyötyä Perheentalolle, sekä yhteistyökumppaneille. Haastattelut itsessään sujuivat hyvin ja saimme riittävästi kerättyä aineistoa, mutta olisimme voineet vielä aktiivisemmin lähettää muistutusviestejä yhteistyökumppaneille ja näin saada lisää haastateltavia tutkimusta varten.

Yhteistyö on sujunut hyvin yhteistyökumppaneiden kanssa ja olemme pitäneet säännöllisesti yhteyttä etenemisestä, sähköpostin tai Teams-sovelluksen kautta. Suunnitelman mukainen aikataulu opinnäytetyössä on pitänyt hyvin, vaikka alussa oli joitakin muutoksia opinnäytetyön toteutukseen liittyen. Ennen kuin päädyimme yhteistyökumppanin kanssa tutkimuspainotteiseen opinnäytetyöhön, oli alkuperäinen suunnitelma opinnäytetyön toteutustavaksi järjestää pajapäivä,

joka keskittyisi yhteistyön kehittämiseen. Haastatteluissa nousikin useasti esille haastateltavien ehdotus, että tämänkaltainen pajapäivä voisi olla yksi keino kehittää yhteistyötä.

Opinnäytetyömme tuloksia voisi esitellä yhteistyökumppaneille syksyllä 2024, soveltaen pajapäiväideaa, mikäli aikataulut sattuvat sen mahdollistamaan. Tuloksista voi havaita missä yhteistyön toteuttamisessa on haasteita, ja siten niihin pystytään pureutumaan paremmin, ja miettimään parannusehdotuksia. Jatkoehdotuksia opinnäytetyön tutkimustiedon hyödyntämiseen voisi olla myös säännöllinen yhteinen kehittäminen pajapäivien muodossa. Näiden suunnitteluun voisi käyttää haastatteluissa esiinnoussutta vuosikello- menetelmää. Vuosikellon mukaisesti yhteistyötä tekevät organisaatiot voisivat kokoontua säännöllisesti muutamana kerran vuodessa, ja suunnitella yhdessä tulevia tapahtumia. Haastatteluissa mainittiin, etteivät sähköpostit työntekijöiden vaihtuessa tavoita oikeita henkilöitä, ja tästä meille tuli mieleen, olisiko yksikön sisäinen yhteinen sähköpostiosoite mahdollinen; tällöin jokainen yksikön työntekijä näkisi viestit, ja esimerkiksi viestinnässä siitä voisi olla paljon hyötyä.

Olemme opinnäytetyötä tehdessämme ymmärtäneet, miten tärkeää on toimiva yhteistyö eri toimijoiden välillä. Se parantaa kokonaisvaltaisesti työilmapiiriä, työhyvinvointia ja tämä kaikki vahvistaa sitä asiakkaiden kohtaamista, sekä heidän auttamistaan eri palveluiden parissa. Olemme itse oppineet yhteistyöstä paljon tämän prosessin aikana. Keskustelu, avoimuus ja toisen kuuleminen ja arvostus ovat olleet tärkeitä ohjenuoria työn aikana. Se on opettanut tulevaa ammattia ajatellen, sillä hankalistakin asioista pitää pystyä puhumaan ja monenlaisten ihmisten kanssa täytyy oppia tulemaan toimeen. Opinnäytetyön tekeminen on ollut opettavainen prosessi, jonka aikana on oppinut suunnitelmallista työskentelyä, tiedon etsimistä, erilaisia tutkimusmenetelmiä, analysoimista ja tulkitsemista. Työn edetessä asiat ovat selkeytyneet ja jäsentyneet kokonaisuudeksi, sekä tuntuneet hieman helpommilta, kuin työn aloitus vaiheessa.

Opinnäytetyöprosessi on opettanut meille tuleville sosionomeille, kuinka tärkeää yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on ja kuinka työn mielekkyyttä ja -kuvaa voi parantaa uusilla yhteistyökumppanuuksilla ja yhteisillä tapahtumilla. Sosionomi

voi toimia monissa eri tehtävissä, mutta jokaisessa työpaikassa yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa tarvitaan, ja siitä on hyötyä sekä työntekijöille että asiakkaille. Opinnäytetyön avulla on oppinut hakemaan tietoa, ja etsimään tieteellisiä tutkimuksia, ja näistä voi olla hyötyä tulevassa työssä. Olemme tulleet tutkimustyömme kautta tietoisiksi sosiaalialan rakennemuutosten mukana tulleista haasteista ja pystymme tulevassa työssä tarttumaan niihin herkemmin ja tietoisemmin.

Tulosten perusteella yhteistyön tilanne on ollut melko hyvä, mutta sen ylläpitämiseksi tarvitaan yhteistä kehittämistä sekä yhteistyön tiivistämistä. Yksityiset palveluntuottajat hyödyntävät Perheentalon olemassaoloa ja mahdollisuuksia paremmin kuin hyvinvointialueen omat työntekijät. Tähän pystyttäisiin tiiviimmällä yhteistyöllä vaikuttamaan, ja parantamaan monitoimijaista toimintaa. Yhteydenpitoa täytyisi vahvistaa, ja miettiä keinoja, joilla sähköpostit ja vaihtuvat osoitteet päivittyisivät säännöllisesti, ja tulisivat siten luotettavammaksi keinoksi tiedon jakamisessa. Perheentalo ja sen toiminta on pienellä paikkakunnalla erittäin tärkeää laajalle piirille; henkilökunnalle, alueen eri toimijoille ja työntekijöille ja ennen kaikkea alueen lapsiperheille.

Tulokset olivat melko pitkälle sellaisia kuin olimme odottaneetkin, ja mitä yhteiskunnalliset rakennemuutoksetkin ovat jo antaneet ymmärtää. Yhteistyökumppanuuksien haasteet ovat lieveilmiöitä suurista muutoksista, ja työtä on paljon, ennen kuin yhteistyökumppanuudet saadaan toimiviksi, ja eri toimijoiden työnkuvat ja toimintamallit selkiytyvät. Kiistaton tosiasia kuitenkin on, että Perheentalon toimintaa halutaan kehittää, ja se on tärkeää. Eräässä haastattelussa sanottiin, että *”on eri asia sanoa käyvänsä Perheentalolla kuin olla asiakkaana lastensuojelussa”*, ja tämä kiteyttää sen mihin kaikkeen Perheentalolla on mahdollisuus, jos yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on sujuvaa. Ihanteellisessa tilanteessa lastensuojeluviranomaiset voisivat tulla Perheentalolle havainnoimaan perheen toimintaa, ilman että asiakkuutta tarvitsisi tuoda ilmi. Toisaalta ennaltaehkäisevä työote, tai oikea-aikainen apu voisi edistää perheiden tilannetta niin, ettei lastensuojelun asiakkuutta tarvittaisi ollenkaan. Perheentalo voisi olla vielä paljon enemmän kuin avoin kohtaamispaikka.

LÄHTEET

- Günther, K., & Hasanen K., (i.a.). *Tutkimuksen suunnittelu*. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Saatavilla 11.10.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelma-opetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/tutkimuksen-suunnittelu/>
- Hastrup, A., Pelkonen, M., Varonen, P., & Kekkonen M. (2021b). *Perhekeskukset ja niiden kohtaamispaikat Suomessa*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143354/URN_ISBN_978-952-343-759-3.pdf?sequence=1
- Hastrup, A., Pelkonen, M., & Varonen, P. (2021a). *Perhekeskusten kehittäminen ja vakiinnuttaminen tulevilla hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-635-0>
- Hastrup, A., Paavilainen, E., Kekkonen, M., Leikas, T., Kivineva, E., Pihlajamäki, V., & Lepistö, E. (2016). *Perhekeskus lasten ja perheiden palveluiden tarjoajana*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/131203>
- Helgesen, M K., & Ramsdal, H. (13.5.2022). Do Shared Digital Workspaces Boost Integration? The Case of One Early Intervention Initiative for Vulnerable Children in Norway. *International Journal of Integrated Care*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9104426/pdf/ijic-22-2-5710.pdf>
- Holmroos, M. (2020). *Monitoimisuus kehittämissyhteisöissä ja ihmisten johtamisen hyvät käytännöt* [Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu]. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/346213/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6%20Holmroos%20Mari.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

HUS.fi. (29.4.2022). *HUS-yhtymän perustaminen sinetöitiin.*

<https://www.hus.fi/ajankohtaista/hus-yhtymän-perustaminen-sinetöitiin>

Hyvärinen, M., Suoninen, E., & Vuori, J. (i.a.). Haastattelut. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Saatavilla 25.10.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

Jokinen, A. (i.a.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Saatavilla 11.10.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-nakokulmat/>

Kananen, J. (2015). Opinnäytetyön kirjoittajan opas: *Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kekkonen, M., & Lindberg, P. (9.8.2019). *Perhekeskuksen kohtaamispaikka tarjoaa toimintaa koko perheelle*. <https://blogi.thl.fi/perhekeskuksen-kohtaamispaikka-tarjoaa-toimintaa-koko-perheelle/>

Kuntaliitto. (2023a). *Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön tilanne ja suosituksia yhteistyöhön. Kunta- ja aluekierroksen raportti 2023*. https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Alue-%20ja%20kuntakierroksen%20raportti_diat_2023.pdf

Kuntaliitto. (15.6.2023b). *Yhteistyö eri toimijoiden välillä kunnissa pääosin erittäin toimivaa. Kuntapulssi- kysely 1/2023*. <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2023/yhteistyö-eri-toimijoiden-valilla-kunnissa-paaosin-erittain-toimivaa>

KvaliMOTV. (i.a.). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. 7.3.4 *Teemoittelu*. Saatavilla 28.4.2024. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Lapsen Kengissä Ry. (i.a.). *Perheentalo*. Saatavilla 8.10.2023. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/lapsenkengissa/perheentalo/>

Lastensuojelun Keskusliitto. (2023a). *Perheet keskiöön!* <https://www.lskl.fi/perheetkeskioon/>

- Lastensuojelun Keskusliitto. Perheet Keskiöön! (2023b). *Järjestöt osana perhekeskuksia*. <https://www.lskl.fi/perheetkeskioon/vaikutamme/jarjestot-osana-perhekeskuksia/>
- Lawila. (25.3.2021). *Yhteistyö sosiaali- ja terveyshuollossa*. <https://www.lawila.fi/post/yhteistyo-sosiaali-ja-terveydenhuollossa>
- L 611/2021. Laki hyvinvointialueesta. 29.6.2021/611. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210611#O1L3P14>
- Pekola- Sjöblom, M., & Jurmu, L. (2023). *Tilannekartoituskuva kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnoista 2023. Tuloksia keväällä 2023 toteutetuista kuntakyselyistä*. Kuntaliitto. <https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Yhdyspintakysely%20syyskuu%202023.pdf>
- Pelkonen, M., Hastrup, A., Normia- Ahlsten L., Halme, N., Kekkonen M., Kiviruusu, O., Liukko, E., Lämsä, R., & Muranen, P. (taitto). (2019). *Perhekeskukset Suomessa 2019 – Kehittämisen tilanne ja työn jatkuminen*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-461-5>
- Pohjois-Savon hyvinvointialue. (i.a.). *Palvelut*. Saatavilla 22.5.2024. <https://pshyvinvointialue.fi/palvelut>
- SotePeda 24/7. (2019). Sanoitetaan monitoimijuutta – moniammatillisuus, monialaisuus ja monitoimijuus toimialojen diskurssien pyörteessä. <https://sotepeda247.fi/2019/04/17/sanoitetaan-monitoimijuutta-moniammatillisuus-monialaisuus-ja-monitoimijuus-toimialojen-diskurssien-pyorteessa/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023c). Lapset, nuoret ja perheet. *Kohtaamispaikka*. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus/kohtaamispaikka>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (28.3.2023a). Lapset, nuoret ja perheet. *Lasten ja perheiden pääsyä avoimeen kohtaamispaikkaan tulee vahvistaa*. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/-/lasten-ja-perheiden-paasya-avoimeen-kohtaamispaikkaan-tulee-vahvistaa>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (12.4.2023d). Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja->

[kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-](#)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (2023b). *Perhekeskus*.

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus>

Tiilikka, T., Majasaari, H., & Saarikoski, S. (2018). Tavoitteena monialainen ja moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa T.Tiilikka, H. Majasaari & S. Saarikoski (toim.), *Yhteistyössä toimien: Käsityksiä monialaisuudesta ja moniammatillisuudesta sosiaali- ja terveysalalla* (s. 7-11). Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157993/B136_low.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (17.10.2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK)*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 26.10.2023.

<https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>

Työterveyslaitos. (i.a.). *Yhteistyön ja työhyvinvoinnin kehittämisen hyödyt ja haasteet*. Saatavilla 28.4.2024. <https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/yhteistyon-ja-tyohyvinvoinnin-vuoropuhelu/yhteistyon-ja-tyohyvinvoinnin-kehittamisen-hyodyt-ja-haasteet>

Valtiolla.fi. (i.a.). *Mistä on toimivat verkostot tehty?* Saatavilla 22.10.2023.

<https://www.valtiolla.fi/tyoelamapalvelut/verkostot-ovat-uusi-normaali/mista-on-toimivat-verkostot-tehty/>

Valtioneuvosto. (i.a.-a). *Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE)/ kuvaus verkkopalvelun ja muun viestinnän uudistamisen tueksi*. [Asiakirja]. Saatavilla 14.4.2024. <https://valtioneuvosto.fi/documents/1271139/1953486/LAPE+Nelj%C3%A4+kehitt%C3%A4miskokonaisuutta/abab71b9-43b5-4388-97d0-8143528787c8/LAPE+Nelj%C3%A4+kehitt%C3%A4miskokonaisuutta.pdf>

Valtioneuvosto. (i.a.-b). *Sote- uudistus. Sosiaali- ja terveyshuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistaminen*. [PowerPoint-diat].

<https://valtioneuvosto.fi/documents/16650278/81626765/Sote->

uudistus_yleisesittely.pdf/b736e2b6-301e-573c-4ec3-d8848dc0a5a7/Sote-uudistus_yleisesittely.pdf?t=1624434537540

Valtiovarainministeriö. (i.a.). *Hyvinvointialueiden tehtävät ja toiminta*. Saatavilla 13.10.2023. <https://vm.fi/hyvinvointialueiden-tehtavat-ja-toiminta>

Varkauden Perheentalo -Lapsen Kengissä ry. (20.2.2024.) *Hei, odottava äiti! Olethan huomannut kevätkauden ensimmäisen Masuillan lähestyvän? Odottajien omaa iltaa vietetään karkauspäivän kunniaksi torstaina 29.2. klo 16:30-19:00 Varkauden Perheentalolla*. [Tilapäivitys].

<https://www.facebook.com/varkauden.perheentalo>

Vuori, J. (i.a.) Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Saatavilla 25.10.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

Yle. (16.8.2019). *Matalan kynnyksen Perheentalo- toiminta laajenee Itä- Suomessa: "Monelle lapsiperheelle se on arjen pelastus"*. <https://yle.fi/a/3-10923771>

Warkaus. (2024). *Sosiaali- ja terveysterveyst. <https://varkaus.fi/fi/sivu/sosiaali-ja-terveyspalvelut>*

Widmark, C., Sandahl, C., Piuva, K., & Bergman D. (16.9.2011). Barriers to collaboration between health care, social services and school. *International Journal on Integrated Care*. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3225277/>

LIITE 1. Kysymykset

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen Perheentalon ja yleisten perhepalveluiden/äitiysneuvolan/lastenneuvolan/ perhesosiaalityön yhteistyön tilanne on tällä hetkellä?
2. Millaisia tarpeita, toiveita, odotuksia tai ideoita työntekijöillä on yhteistyötä ja sen kehittämistä kohtaan?
3. Miten he kokevat yhteistyön auttaneen lapsiperheitä avun saamisessa?

Haastattelun kysymykset:

1. Kuvaile, mitä konkreettista yhteistyötä teet Varkauden Perheentalon tai yleisten perhepalveluiden/äitiysneuvolan/lastenneuvolan/perhesosiaalityön kanssa?
2. Miten haluaisit yhteistyötä kehitettävän tulevaisuudessa?
3. Millaisia haasteita näet yhteistyössä?
4. Millä tavoin yhteistyönne auttaisi lapsiperheitä parhaiten?
5. Mitä ideoita sinulla olisi yhteistyön kehittämiseksi?

LIITE 2. Haastattelukutsu

Hei!

Olemme Diak Hub Itä-Suomen sosionomiopiskelijoita, ja teemme tutkimuksellista opinnäytetyötä Varkauden Perheentalon ja eteläisen perhekeskuksen välisestä yhteistyöstä. Saimme Liisa Kallunkilta ja Tiina Reponen-Mikkoselta teidän yhteystietonne ja toivoisimme, että voisimme haastatella teitä ja muita työntekijöitä tutkimusta varten. Olisi hienoa, jos saataisiin myös Liisan ehdottamia henkilöitä mukaan, esimerkiksi perhetyöntekijöitä, neuvolan terveydenhoitajaa, perhesosiaalityön sosiaaliohjaajaa ja kasvatus- ja perheneuvonnan sosiaalityöntekijää. Voisitteko te välittää kutsun?

Haastattelut tehdään Teamsissa, ja kestävät n. 20-30 minuuttia. Haastattelut voidaan tehdä ryhmä- ja yksilöhaastatteluna, ihan miten teille parhaiten sopii. Tallennamme haastattelut, jotta voimme litteroida ne jälkikäteen. Kun aika haastattelulle on sovittu, lähetämme teille haastattelukysymykset etukäteen, ja kysymyksiä on muutama.

Tarjoamme seuraavia haastattelu-aikoja:

Jos näistä päivistä ei löydy sopivaa, niin voidaan etsiä muita sopivia ajankoh-
tia. Olemme todella kiitollisia, jos teiltä liikenee hetki aikaa haastattelulle, ja au-
tatte meitä tutkimuksessamme.

Ystävällisin terveisin Anja Bekemeier ja Krista Häkkinen.